

**B.Ed. Semester - 1 (CBCS) Examination
OCT/NOV-2025 (NEW COURSE)
CHILDHOOD AND GROWING UP(CORE)**

Time: 2:30 Hours

Marks:70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

-
- પ્રશ્ન-૧ નીચેના પ્રત્યેક પ્રશ્નનો ટૂંકમાં ઉત્તર આપો. (૧૦)
- 1) મનોવિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા આપો.
 - 2) વ્યક્તિ અભ્યાસની વ્યાખ્યા આપો.
 - 3) સામાજિકતામિતિમાં સોશિયોગ્રામ શું છે?
 - 4) બચાવ પ્રયુક્તિઓ શું છે?
 - 5) બાલ્યાવસ્થા કયા વયસમૂહ માટે કહેવાય છે?
 - 6) તરૂણાવસ્થામાં "Identity crisis" નો અર્થ શું છે?
 - 7) ડો. કે. જી. દેસાઈની સમૂહ બુદ્ધિ કસોટીની કોઈ એક કલમ લખો.
 - 8) IQ 100 શું સૂચવે છે?
 - 9) સ્મૃતિની પ્રક્રિયાના ત્રણ તબક્કા કયા છે?
 - 10) વિષયો વચ્ચેના સંબંધનું મહત્ત્વ શું છે?
- પ્રશ્ન-૨ નીચેના માંથી કોઈ પણ ૧૦ પ્રશ્નોનો જવાબ આપો. (૧૨ માંથી ૧૦) (૨૦)
- 1) શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનને વિજ્ઞાન તરીકે કેમ ગણવામાં આવે છે?
 - 2) બાળમનોવિજ્ઞાનમાં વ્યક્તિગત તફાવતોનું મહત્ત્વ શું છે?
 - 3) વ્યક્તિ અભ્યાસ પદ્ધતિમાં માહિતી એકત્ર કરવા કયા સાધનો વપરાય છે?
 - 4) પીછેહઠ (Regression) બચાવ પ્રયુક્તિ સમજાવો અને તેનું એક ઉદાહરણ આપો.
 - 5) ક્ષતિપૂર્તિ (Compensation) બચાવ પ્રયુક્તિ સમજાવો અને તેનું એક ઉદાહરણ આપો.
 - 6) ગરીબી બાળકના વિકાસમાં કઈ અડચણ ઉભી કરે છે?
 - 7) શારીરિક અને બૌદ્ધિક ભિન્નતા વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો.
 - 8) બિગ ફાઇવ મોડેલની 'નિષ્ઠા' (Conscientiousness) લાક્ષણિકતા લખો.
 - 9) બુદ્ધિના કોઈ પણ ચાર લક્ષણો જણાવો.
 - 10) આંતરિક અભિપ્રેરણાનું એક ઉદાહરણ આપો.
 - 11) આત્મ-સાક્ષાત્કારની જરૂરિયાતનો અર્થ શું છે?
 - 12) વિસ્મૃતિના કારણો જણાવો.
- પ્રશ્ન-૩ નીચેના માંથી કોઈ પણ ૬ પ્રશ્નોનો જવાબ આપો. (૭ માંથી ૬) (૨૪)
- 1) સામાજિકતામિતિની મર્યાદા શું છે?
 - 2) શિક્ષક માટે શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનની ઉપયોગિતાના કોઈ પણ આઠ મુદ્દાઓ સમજાવો.
 - 3) શાળામાં અનુકૂળનને પ્રોત્સાહન આપવાની રીતો
 - 4) વૃદ્ધિ અને વિકાસ વચ્ચે તફાવતના આઠ મુદ્દા આપો.
 - 5) અધ્યયન સંક્રમણના પ્રકારો વર્ણવો
 - 6) વૈયક્તિક ભિન્નતાના વિવિધ પ્રકારોની વિગતવાર ચર્ચા કરો.
 - 7) મેકલેલેન્ડના અભિપ્રેરણાના સિદ્ધાંતની વિગતવાર સમજૂતી આપો

પ્રશ્ન-૪ નીચેના માંથી કોઈ પણ ૨ પ્રશ્નોનો ના વિસ્તૃત જવાબ આપો. (૩ માંથી ૨)

(૧૬)

- 1) "માનસિક સ્વાસ્થ્ય શૈક્ષણિક સફળતાનો આધારસ્તંભ છે." - આ કથનને સમર્થન આપતાં, શાળા અને વર્ગખંડના સંદર્ભમાં તેને સુનિશ્ચિત કરવામાં શિક્ષકની ભૂમિકાની સવિસ્તર ચર્ચા કરો.
- 2) તાર્કિક, સમસ્યાઉકેલ, સર્જનાત્મકતા અને ભાષા આ ચાર માંથી કોઈ પણ બે બાબતોના સંદર્ભમાં કિશોરાવસ્થા અને તરુણાવસ્થા દરમિયાન થતી વિચાર પ્રક્રિયાને ઉદાહરણની મદદથી સમજાવો.
- 3) ભારતીય દર્શન (સાંખ્યનો ત્રિગુણ સિદ્ધાંત) પ્રમાણે વ્યક્તિત્વના વિવિધ પ્રકારોની ચર્ચા કરી "વ્યક્તિત્વ એ એક જટિલ ઘટના છે" વિધાન સ્પષ્ટ કરો.

ENGLISH VERSION

Que.1 Give answer in brief.

(10)

- 1) Define psychology.
- 2) Define case study.
- 3) What is a sociogram in sociometry?
- 4) What are defense mechanisms?
- 5) What is childhood called for which age group?
- 6) What is the meaning of "Identity crisis" in adolescence?
- 7) Write any one item from Dr. K. G. Desai's group intelligence test.
- 8) What does IQ 100 indicate?
- 9) What are the three stages of memory processing?
- 10) What is the importance of relationships between subjects?

Que.2 Give answer of the following questions. (10 out of 12)

(20)

- 1) Why is educational psychology considered a science?
- 2) What is the importance of individual differences in child psychology?
- 3) What tools are used to collect data in the person study method?
- 4) Explain the regression defense mechanism and give an example of it.
- 5) Explain the compensation defense mechanism and give an example of it.
- 6) What obstacles does poverty create in the development of a child?
- 7) Explain the difference between physical and intellectual differences.
- 8) Write the 'Conscientiousness' characteristic of the Big Five model.
- 9) Mention any four characteristics of intelligence.
- 10) Give an example of intrinsic motivation.
- 11) What is meant by the need for self-actualization?
- 12) State the causes of forgetfulness.

Que.3 Give answer of the following questions. (6 out of 7)

(24)

- 1) What are the limitations of sociometric?
- 2) Explain any eight points of utility of educational psychology for a teacher.
- 3) Ways of promoting adaptation in school.
- 4) Give eight points of difference between growth and development.
- 5) Describe the types of learning transition
- 6) Discuss in detail the different types of individual differences.
- 7) Give a detailed explanation of McClelland's theory of motivation

Que.4 Give answer of the following questions in detail. (2 out of 3)

(16)

- 1) "Mental health is the pillar of academic success." - In support of this statement, discuss in detail the role of the teacher in ensuring it in the context of school and classroom.
- 2) Explain the thought process during adolescence and youth/early adulthood with the help of examples with reference of any two of these four areas: logic, problem solving, creativity and language.
- 3) Clarify the statement "Personality is a complex phenomenon" with reference to different types of personality according to Indian philosophy (Triguna theory of Samkhya).
